

DE SLANGEN VAN SURINAME, DEEL XV: SUBFAMILIE XENO-
DONTINAE (GENERA TANTILLA, THAMNODYNASTES EN
TRIPANURGOS).

Door: A. Abuys, Jukwerderweg 31, 9901 GL Appingedam.

Inhoud: Het genus *Tantilla* - Het genus *Thamnodynastes* - Het genus *Tripanurgos* - Literatuur.

HET GENUS *TANTILLA* BAIRD & GIRARD, 1853

Er zijn in totaal ongeveer 47 soorten, waarvan 25 soorten in Midden- en Zuid Amerika voorkomen. Hier- van hebben 2 soorten respectievelijk 2 en 4 onder- soorten. In Suriname is tot nu toe maar één soort bekend.

Algemene gegevens van het genus:

Kop: De kop is klein met een stompe snuit. Er is geen overgang of versmalling tussen kop en nek. De ogen zijn klein met ronde pupillen.

Romp: De romp is cilindervormig met gladde schub- ben. Het is een genus van hele kleine slangen.

Staart: Kort.

Leefwijze: Deze slang is voornamelijk 's nachts ak- tief; subterreestrisch (woelend in de humuslaag).

Voeding: Insekten, larven, wormen en kleine visjes uit plassen.

Biotoop: Savanne- en regenbossen, maar ook in kul- tuurgebieden grenzend aan de bossen.

Voortplanting: Door middel van eieren (3 à 4 stuks).

Bijzonderheden: Dit genus van heel kleine slangen is niet agressief.

Tantilla melanocephala melanocephala (Linnaeus,
1758)

Nederlandse naam: Kleine zwartkopslang.

Engelse naam: Pink-headed snake or Black-headed snake.

Maximum lengte: Ongeveer 50 cm.

Beschubbing: Dorsalen in 15 rijen (gladde schubben); 133-171 ventralen; 46-77 subcaudalen; anale schub gedeeld; 1 preoculare; 2 postocularen; geen loreaalschild; 7 supralabialen (3e en 4e raken de oogrand); 6 of 7 sublabialen; 1+1 temporalen.

Tanden: De twee vergrote achterste tanden in de bovenkaak zijn voorzien van groeven en door een tussenruimte gescheiden van de anderen.

Kenmerken: De basiskleur is geelbruin tot lichtbruin. Als variatie kunnen de uiteinden van de schubben voorzien zijn van kleine zwarte vlekjes, waardoor de basiskleur in dat geval grijsbruin is. Over het lichaam loopt van kop tot staarteind een dunne zwarte vertebrale lijn. De kop en de nek zijn zwart en daardoor een opvallend kenmerk. De zijkant van de kop wordt gemarkeerd met drie crème-kleurige vlekken, één tegen het neusgat aan, één direkt onder en ietwat achter het oog en één op de achterkant van de bovenkaak.

De buik is egaal crème-kleurig of vuilwit.

Opmerking: Er kunnen varianten zijn met donkere of lichtere strepen op de flanken. Uit Suriname heb ik maar twee exemplaren in mijn handen gehad. Eén daarvan was wat donkerder van kleur, doordat de schubben aan het einde een zwart vlekje hadden.

Verspreidingsgebied: Midden Amerika en Zuid Amerika ten oosten van de Andes tot en met Uruguay en noord Argentinië.

Vindplaatsen in Suriname: 1. Savannebos achter

Bosbivak te
Zanderij.

HET GENUS *THAMNODYNASTES* WAGLER, 1830

Er zijn in totaal vijf soorten, waarvan er twee in Suriname voorkomen.

Algemene gegevens van het genus:

Kop: De stompe snuit gaat met een merkbare ver-smalling over in de nek. De grote ogen hebben vertikale ovale pupillen (spleetpupillen).

Romp: Cylindrisch en stevig. Afhankelijk van de soort zijn de schubben glad of gekield.

Leefwijze: Zowel terrestrisch als arboreaal en 's nachts.

Voeding: Hagedissen, kikkers en vis.

Biotoop: Randgebieden van savanne- en regenbossen in de buurt van water, maar ook meer open moerasachtige gebieden en kultuurgebieden.

Voortplanting: Dit genus is ovovivipaar.

Bijzonderheden: Dit genus van kleine slangen is wat agressief. Een beet van één van deze slangen kan lichte vergiftigingsverschijnselen veroorzaken.

Fig. 1. *Tantilla melanocephala*. Foto: A. Abuys.

Fig. 2. *Thammodynastes pallidus*. Foto: A. Abuys.

Thamnodynastes pallidus Linnaeus, 1758

Nederlandse naam: Gele stompsnuitslang.

Maximum lengte: Ongeveer 70 cm.

Beschubbing: Dorsalen in 17 rijen (gladde schubben); 137-160 ventralen; 80-99 subcaudalen (in 2 rijen); anale schub enkel; 1 preoculare; 2 postocularen; 8 supralabialen (4e en 5e raken de oogrand); 9 of 10 sublabialen; 2+2 of 2+3 temporalen.

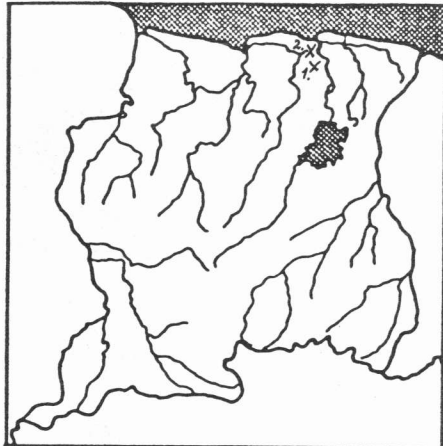
Kenmerken: De kop is bruinachtig met verspreide kleine punt- of streepvlekjes. De zijkant van de kop wordt opvallend gemarkeerd door een donkerbruine streep, die van het oog schuin naar achteren loopt tot aan de achterkant van de kaak.

De baiskleur van het lichaam is geelbruin met verspreid kleine donkerbruine streepvlekjes, die vaak kleine kruisjes vormen. Over het midden (vertebraal) en over de flanken (lateraal) lopen, flauw zichtbaar, bruinachtige longitudinale strepen.

De buik is iets lichter van kleur en heeft eveneens verspreid donkerbruine punt- en streepvlekjes.

Verspreidingsgebied:
Brazilië, Peru,
Venezuela en de
Guiana's.

Vindplaatsen in Suri-
name: 1. Lelydorp;
2. Bomapolder.

Thammodynastes strigilis (Thunberg, 1787)

Nederlandse naam: Bruine stompsnuitslang.

Maximum lengte: Ongeveer 80 cm.

Beschubbing: Dorsalen in 19 rijen (gladde schubben); 138-164 ventralen; 55-80 subcaudalen (in 2 rijen); anale schub gedeeld; 1 preoculare; 2 postocularen; 1 loreaalschild; 8 supralabialen (4e en 5e raken de oogrand) 9 of 19 sublabialen; 2+2 of 2+3 temporalen.

Tanden: De achterste twee tanden in de bovenkaak zijn vergroot, voorzien van groeven en door een tussenruimte gescheiden van de anderen.

Kenmerken: De basiskleur is rossigbruin tot donker-grijsbruin. Bij de rossigbruine vorm liggen kleine crème-keurige streepvlekjes in drie series achter elkaar, zodat zij drie onderbroken longitudinale lijnen vormen; één midden over de rug (vertebraal) en één over de beide flanken (lateraal).

Na ongeveer tweederde gedeelte versmelten de streepvlekjes tot aaneengesloten longitudinale lijnen. Dit geeft tot en met de staartpunt een lijn- of streepmotief.

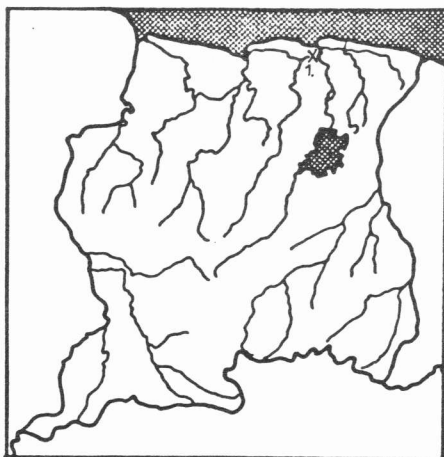
Bij de donker grijsbruine vorm, ontbreken de kleine crème-keurige streepvlekjes, maar zijn wel van begin af aan de dunne zwarte laterale lijnen aanwezig. De kop is aan de bovenkant bij beide kleurvormen donkerder dan de basiskleur en aan de zijkant vinden we ook hier weer de markante streep, die vanaf de neus via het oog naar achteren loopt tot aan de achterkant van de bovenkaak.

De buik is crème-keurig of vuilwit met verspreid wat kleine streepvlekjes. In tegenstelling tot dezelfde soort uit andere gebieden heeft deze soort uit Suriname geen gekielde schubben.

Opmerking: Over het algemeen is *Thammodynastes strigilis* donkerder van kleur en scherper getekend dan *Thammodynastes pallidus*. Wim Eriks heeft enkele jaren in Suriname een *Thammodynastes strigilis* in een terrarium gehad. Het dier tje deed het uitstekend op een voeding van kikkers en visjes. De slang greep de visjes van bovenaf zonder zelf het water in te gaan.

Verspreidingsgebied: Het noordelijk gedeelte van Zuid Amerika.

Vindplaatsen in Suriname: 1. Omgeving Paramaribo (Uitvlucht).

HET GENUS *TRIPANURGOS* FITZINGER, 1843.

Er is slechts één soort.

Algemene gegevens van het genus:

Kop: De kop is ovaal en afgeplat. De grote uitpuilende ogen hebben vertikaal ovale pupillen (spleetpupillen). De afscheiding tussen kop en dunne nek is zeer duidelijk.

Romp: Deze is zijdelings afgeplat en voorzien van gladde schubben. De vertebrale schubben (middelste rij rugschubben) zijn groter dan de an-

dere schubben. Zoals bij de meeste boomslangen heeft dit genus een slank lichaam:

Staart: Lang en dun.

Leefwijze: Arboreaal en 's nachts.

Voeding: Hagedissen en kikkers.

Biotoop: Savannebos en regenbos, maar dan wel de randgebieden grenzend aan rivieren, beken en moerassen.

Voortplanting: Door middel van eieren.

Bijzonderheden: Dit genus is niet agressief. De afgeplatte kop en de sterk uitpuilende ogen zijn opvallende kenmerken.

Tripanurgos compressus (Daudin, 1803)

Nederlandse naam: Platkop boomslang.

Engelse naam: Pseudofalse coral.

Maximum lengte: Ongeveer 1 m.

Beschubbing: Dorsalen in 19 rijen (gladde schubben plus twee apicalen; Vertebrale schubben groter dan de rest); 231-258 ventralen; 106-125 subcaudalen; anale schub enkel; 1 preoculare; 2 postocularen; 1 loreaalschild; 8 supralabialen (4e en 5e raken oogrand); 9 sublabialen; 2+3 temporalen.

Tanden: De achterste twee tanden in de bovenkaak zijn vergroot, voorzien van een groef en door een tussenruimte gescheiden van de anderen.

Kenmerken: De basiskleur is roodbruin met zwarte dwarsstrepen. De roodbruine tussenruimtes zijn ongeveer drie maal zo breed als de breedte van de dwarsstrepen. Een brede zwarte vlek bestrijkt de nek en het voorste gedeelte van het lichaam.

De buik is grijswit tot licht grijsbruin.

Opmerking: Slechts één exemplaar ving ik aan de rand van een savannebos bij een moerasachtig gebied, waar vooral in de regentijd een groot aantal verschillende soorten kikkers voorkwamen.

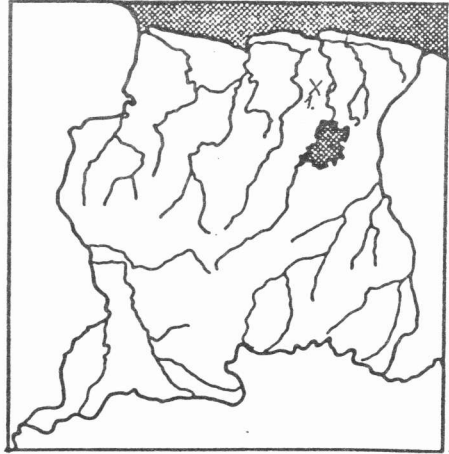
Fig. 3. *Thamnodynastes strigilis*. Foto: A. Abuys.

Fig. 4. *Tripanungos compressus*. Foto: A. Abuys.

Verspreidingsgebied:
Noordwest Zuid A-
merika, de kust-
streek van Brazi-
lië tot Rio de Ja-
neiro, Panama en
Trinidad.

Vindplaatsen in Suri-
name: 1. Bosbivak
te Zanderij.

LITERATUUR

- Dixon, James R. & Pekka Soini, 1977. The reptiles of the upper amazon basin, Iquitos region, Peru, II: Crocodylians, Turtles and Snakes. Milwaukee Publ. Mus., Contr. Biol. Geol., No. 12: 1-91.
- Peters, J.A. & B. Orejas Miranda, 1970. Catalogue of the Neotropical Squamata, Part I: Snakes. Smithsonian Inst. Bull., No. 297: I-VIII, 1-347.